

54
Bibliamagyarázat lelkipásztorok részére szolgálathoz.

MIT MOND A BIBLIA A BECSÜLETÉRŐL?

Irta: Csia Lajos.

Mind inkább kimegy a divatból, azonban még ma is használják a becsület, becsületos, becsületesség szavakat, alattuk valami értéket. Mivont fogalmaknak ilyen személyes erőt és tekintélyt, szóval személyes létet a rómaiak tulajdonítottak, a régi pogány világban; mi bibliai kereszténynek ilyen elvont fogalmakra legfeljebb úgy hivatkozunk, mint az isteni törvény kifejezésre, tehát a személyes és élő Istent látjuk mögöttük. Így mondjuk: ez az "igazságosság" következménye az "irgalom" azt kívánja, ... "abölcsesség" azt tanácsolja, ... stb. Igazságosság, irgalom, bölcsesség alatt Istent értjük, ki igazságos, irgalmas, bölce. A becsület tehát önálló, mindentől elvont fogalomként, melynek önmagától döntő tekintélye volna, a Bibliában ismeretlen; de mint Istentől adott értékmérőnek Isten ítéleteiben és a mi ítéleteinkben fontos szerepe van. Ezért érdekel bennünket, hogy a Bibliában a "becsületnek" van-e, s milyen jelentősége.

A "becsület" szó a "becsül" szóból ered, melyből a nyelvújításkor a "becs" szosz magyar szót harapták el; erre azonban más szavunk van: érték, ár. A görög timó értéket, árat, becsületet, tisztességet, becsületet jelent. A belőle származó timón ige tisztelést, megbecsülést fejez ki, és a timios melléknév értékeset, becseset, drágát, megbecsültet. A magyar "tiszt" szó, melyből a "tisztel" lett, /továbbá a tisztelet/, hatáskört, hivatalt fejez ki, mely ha Istentől vagy az arra hivatott fórumtól származik, mindig megfelel a belső értéknek, melyet a tisztra elhívott embernek tulajdonítanak. Szóhas ugyan belső értékes tulajdonságok nélkül is valakit tisztel bizni meg, de ez annak az ügynek a gyilkolását jelenti, melynek ily "tiszt-viselői" vannak. Az "istentisztelet" tehát Isten-értékelést, Isten megbecsülését jelentette a régi magyar nyelvben, mikor még a szavaknak értéke volt; ma már sokszor egy hanyag, hanye, tartalatlan, ránk öröklött szokást jelent, melynek sok célját nem látjuk, mert Istent sokra nem becsüljük. Az értékcsökkenés azonban nem Istent következett be, hanem a tisztelettel, megbecsüléssel tartozó emberben, ki elvesztette becsület-érzékét, mert benne és körülötte senkinek és senkinek többé becsülete nincs. Az Istentől távollévő, Isten nélküli világban senkinek sincs többé igazi értéke, minden céltalanul, hábevalóvá változott, az aranyból sár lett, a drága kőből kavics, az erényből képmutatás, az irgalomból és szeretetből gyöngöseség, az igazságosságból az önzők és hatalomkeresők zsákmány-védelme. Mivel tehát rajtunk kívül és bennünk minden értékét vezteni kezdi, a becsületről többé beszélni ósdiság és becsületos emberben bizni balgaság. Elmult időbe kell hát magunkat visszaképzelnünk, ha a becsületről beszélni akarunk; abba a világba, mikor még az emberek előtt jelentett valakit az ilyen beszéd: "a becsület kívánja".

A becsületnek vagy értéknek van a teremtésben egy abszolút, független jelentése és egy relatív, viszonylagos jelentősége. Mennél nagyobb a tiszt, amellyel valakit az isteni rend megbiz, annál nagyobb az illető személynek az értéke, a becsülete. A hatóságoknak, a szülőknek, a tanítónak magas a tiszte, azért a hatóságot, a szülőt, a tanítót tisztelni, azaz becsülni kell. Olvassuk azonban, hogy a gyengeket a gyülekezetben több tisztességgel, azaz megbecsüléssel vesszük körül /I. Kor. 12:22, 23/, mert ezek szükségesek, tehát a szükség adja meg nekik azt a megbecsülést, amelyet maguknál és rendeltetésük nál fogva nem kapnának meg; vannak a teremtésben lenézett, de szükséges tisztak, hivatások; az ilyen becsülete relatív, viszonylagos. Egy kiló arany ebben a teremtett világban sokkal értékesebb, mint egy kiló kenyér; de a hajótörött szívesen odaadja esetleg egy kiló

aranyát egy kiló kenyérért: a viszonyok szerint tehát az érték változik, más lesz a becsület. Egy jelentéktelen ember azonnal nagy becsületre jut e világban, mielőtt egy hatalmas urral oly összeköttetvénc komornyikja vagy borbélyja, például egy uralkodó kedvencénél ki tud eszközölni. Az ilyen jelentéktelen emberről mondják: "De fölment a becsülete!" A legkínzóbb és leggyalázatosabb kivégzés eszköze a kereszt, mely az ókorban a legnagyobb gyalázat jele volt, ma inádat tárgya sokaknál, ma a legnagyobb tiszteltettség jele, szavak közé tartozik, mert a Megváltó rajta függött. Ez viszonylagos becsület! De Jézusnak abszolút a becsülete, mert azért, hogy a keresztre szegesték, nem változott még a becsülete, értéke; ellenkezőleg, a csúfos keresztet tisztelet tárgyává tette. Kis viskó értékes emlékké változik, ha rá egy tábla kerül, mely szerint ez vagy az a nagyság benne született, vagy benne töltötte utolsó napjait; egy rongyos cipő drága emlékké lesz, ha korán meghalt kis gyermekünk azt viselte utoljára; egy jelentéktelen szó édes muzsikává válik, ha azt a szót mondta nekünk valaki utoljára, akit nagyon szerettünk. De ilyenkor nem a ház, nem a tárgy, nem a szó az érték, hanem annak emléke, akitől a dicsőség, a szeretet az illető dologra háruult. A relatív érték mindig az abszolút értékből származik; ezért relatív érték csak ott lehetséges, ahol az abszolút értéket becsülik, az az értékelőnek, a tisztelőnek lelkében helyet foglal. Mielőtt a legfőbb érték, az egyetlen, az Isten valahonnan kinarad, onnan lassankint a relatív értékek is eltűnnek, mert nincs többé, ami értéket adna nekik. Ezért Isten nélkül a lélek is értékét veszti. Istenben nem hívő lélek, vagy a kétségbeeső lélek könnyen eldobja életét, azaz lelkét, mert az isten-távolban nem látja életének értékét. Isten-távolban a másik ember lelke sem becses, és ezért zsarnokok könnyen és megmondolás nélkül áldozzák fel tízezrek, milliók életét. Isten azonban egyetlen lelket sem áldoz fel szívesen, és minden ártatlanul kiontott vér Hozzá kiált. Abel vére óta sok vér kiáltott az Istenhez és ezen a világon rendkívüli adósság gyűlt össze. Ki fog érte megfizetni egyszer? Boldog, aki tudja, hogy érte az Isten Fia lefizette a váltságot, a drága, értékes, megbecsült vért, melyet a Fiu önként adott oda a keresztfán! Jézus földi teste jelentéktelen volt ahhoz a dicsőséghez képest, mely őt a szellemvilágban vette körül, és mégis ennek a jelentéktelen testnek egy része, a vér lett e világon, a legdrágább érték, mert ezt a vért az örök isteni szeretet ontotta ki, adta értünk áldozatul oda. Isten előtt ebben a teremtésben a Golgotán kiontott vérnek van a legnagyobb becsülete. Ez az egy lélek, mely abból a megölt szent testből kirepült, lenycaja értékben az összes emberi lelkek értékét. Abszolút-értékűnek látszó dolgok értéküket veszítik Isten nélkül, s ezzel az tűnik ki, hogy abszolút érték csak egy van: a Teremtő és értéktelen dolgok értéket nyernek, ha Jézus kezébe veszi őket, mint a kenyérosztáskor a kis fiu 5 kenyere és 2 hala. Vőlegénynek nagy kincs menyasszonyának egy hajfürtje; de ha a menyasszony hűtlenné lesz, kidobja tárcájából a hajfürtöt. Minden pénznek annyi az értéke, amennyit az alap ér, amlyre a pénz értékét alapozták. Ha aranyálapra helyezik a pénzt, s az arany értéke csökken, a pénz értéke is véssz. Az állampapír értéke elvész, ha az állam elveszett. Azért értékálló kincseket kell gyűjtenünk, nem olyanokat, melyeket a moly megrág, s a tolvaj elrabol. Egyik legnagyobb rabló a halál; de vannak értékek, melyeknek a halálon túl is, a halálban is megmarad értéke; melyeknek ama következő világban is becsülete lesz. Ilyen értékek a jó tettek, melyek követik az embert /Jel.14:13/ halál után.

A világban becsületos embernek olyan embert neveznek, ki nem muló, s pillanatnyi haszna szerint cselekszik, hanem "örök, ar-

kölcsi törvények" értelmében. Mivel ezek a törvények változatlanokak tűnnek fel, azért a becsületes ember megbízható, kiszámítható, átváltozatlanok is, de erőt adni az őket megtartani igyekedő embernek nem tudnak, és így nem a törvényeken mulik, hogy az ember állhatatlankodik, hanem megtagadja, vagy önző céljai érdekében félrenagyarázza azokat, s ezáltal megbízhatóságát és becsületét veszti. A becsületes-val megszabó Isten, ki nemcsak akaratát közli az emberrel, hanem tartós, igazi becsülete csak az Istenben élő embernek lehet. Elmondhatjuk, hogy az evilági becsület ingatag, megbízhatatlan, mint ahogy a pénz, melynek alapja ingatag. Becsületről és becsületességről csak oly társadalomban, olyan emberek között lehet beszélni, hol az élet az örök, változhatatlan alapra, Istenre van alapozva. A világ tehát becsület alatt amaz örök cselekvési szabályokat, törvényeket érti, melyek az ember önző, büntő cselekvésmódjával szemben állanak és az embert önzetlenségre, mások iránt való hűségre intik. Becsületes ember, aki az örök szabályok szerint cselekszik és becsületesség a cselekvésmódja. Azért használja a világ a becsületes szót az igazságos szó helyett, melyet a Biblia használ, mert ezzel találón azt akarja kifejezni, hogy a becsületes embernek magasabb értékei vannak az önzőn megszerzett testi javaknál, s e magasabb értékek, megbecsülések világában él.

A Biblia is használja a megbecsül, tisztel szavakat, valamint az érték, becsület szavakat is, a görög timán és timé szavakban, melyek közép-gyakran fordulnak elő. A timán szót az Újszövetségben Jézus ajkán találjuk mennyei Atyjára alkalmazva /Jn. 5:23, 8:49/; Mt. 27:9 egy idézetben Jézusra vonatkoztatja, s Mt. 15:8-ban Isten panaszt olvassuk, hogy csak ajkakkal tisztelik Őt és nem szívvel, azaz valósággal. Legtöbbször a szülő megbecsülésére használja a szót az Újtestamentum. /Mt. 15:4-6; 19:19, Mk. 7:10; 10:19, Lk. 18:20; Kf. 6:2/; I. Tim. 5:3 a valóban övegy nők megtiszteléséről, megbecsüléséről szól; I. Pét. 2:17 a király, sőt mindenki megbecsüléséről; Csel. 28:10 arról a megbecsülésről, amelyet Málta szigetén a sziget kormányzója részéről Pál és hajótörött munkatársai kaptak; végül Jn. 12:26 említi hogy aki Jézust szolgálja, azt meg fogja becsülni az Atya.

Értékesnek, megbecsültnek a Biblia /timios/ kőt, fát, nevez, ha ezek ritkák /I. Kor. 3:12, Jel. 17:4, 18:22, 18:26, 21:11, 21:19/; az ezektől jelképezett mennyei és szellemi kincseket, melyeknek nyilván az arany, drágakő, gyöngy csak földi képe; a tanítást, mely drága kövekként csillog /Jel. 21:19/, az emberi lelket /Csel. 20:24/; Gemálielt, egy bölcs tanítót /Csel. 5:36/; a házasságot, mely az élet legnagyobb isteni ajándéka a földön /Hb. 13:4/; a föld gyümölcsét, melyet a szántóvetőnek ad /Jak. 5:7/; a Bárány vérének, tehát szellemi dolgot /I. Pét. 1:19/; végül a kipróbált hitet, mely értékesebb, mint a földi arany /I. Pét. 1:7/. Ez a felsorolás különben némi fogalmat ad arról a rangsorról is, amely az értékek, a megbecsült dolgok között van.

E rangsor értelmében a dolgoknak különböző értékei vannak, mely értékek, vagy megbecsültségnek görög neve: timé. A timé szó árat, azaz áruértéket fejez ki Mt. 27:6-ban, a 29.v-ben; Csel. 4:34-ben, 5:2-3-ban; 7:16-ban, 19:19-ben, I. Kor. 6:20-ban és 7:23-ban, hol Jézus vérének értékéről van szó, melyet a főpapok 30 ezüstre becsültek, birtokokról, könyváról, és a vérnek, Jézus vérének értékéről a tiszta szellemi világban. A legnagyobb értéket és megbecsülést a Biblia Istennek adja, s adja emberrel és mennyei angyalokkal, kik

Istent dicsőítve arról a megbecsüléssel /tisztességgel/ szólnak, mely Istent illeti /I.Tim.1:17, 6:16, Jel.4:9, 4:11, 5:12-13, 7:12, 19:1./ Istennel kapcsolatban a timé-vel rokon szó a doxa, mely azt a szellemi vagy anyagi fényt jelenti, melyben Isten teremtényeinek megjeleszik. Jézusnak is timé és doxa jár /Hb.2:7,9/. Egyszer az új földön becsülést /doxa, timé/ visznek majd be a szent városban fényt ontó Istennek és a Báránynak /Jel.5:12, 21:24,26/. De Isten is doxa-t, timé-t és sphtharsia-t ad azoknak az embereknek, akik Őt igazán keresik /Róm.2:7,10/, tehát ragyogást, megbecsülést és romolhatatlanságot, mik a megbecsültek értékének a jelei lesznek. Különbösen az irás azt mondja, hogy Isten már előre kijelölte az emberek sorát, amennyiben egyiket tisztosságra, azaz megbecsülésre, a másikat meg nem becsült állapotra, tisztességtelenségre teremtette /Róm.9:21, II.Tim.2:20-21/, mely különbség inkább az emberek neveltetése idejére, mint végső sorsára vonatkozik, mit Róm.2:10 is sejtet, mely a földi élet idejére, s annak bezárására igéri a dicsőséget, megbecsülést és békességet; minthogy a gyengébbeknek szóló timé is erre a földi életre vonatkozik, még hol a nőt addig, amíg női hivatásában megmarad, bizonyos, a férfiakénál nagyobb tisztesség veszi körül /I.Pét.3:7/. A földi harc befejezésekor kap timét az, aki hitben, hűségben végig kitart /I.Pét.1:7/. Ha Isten megbecsüli az embert, az embereknek is meg kell becsülniük egymást /Róm.13:7, I.Thess.4:4./ sőt meg kell előznie egymást a tiszteltetésben /Róm.12:10/. Még kell becsülnünk a jól szolgáló presbitert kétszeres mértékben. /I.Tim.5:17/.

Mit mond tehát a Biblia a becsületről? Azt mondja, hogy a becsület Isten rendeléséből jár ki azoknak, akik arra méltók, s éppen azért a mindent lefigymlő emberek, még ha magukat keresztényeknek tartják is, Isten ellen vétkeznek. Így Isten ellen vétkezik az, akinek mindenre van valami lekicsinylő megjegyzése; ki közlegyintéssel intés el mindent, ami nem tőle ered. Ez a fitymáló, lekicsinylő természet utálatos Isten előtt. Isten ellen vétkezik az, aki presbiterének, például az igével szolgáló presbiternek nem adja meg a megbecsülést, hanem annak háta mögött annak hallgatóit ellene lástija, s tekintélyét csökkenti, noha az irás szerint kétfős tiszteletet kellene neki adnia. Még súlyosabban vétkezik az, aki Istenhez tiszteletlenül közeledik; aki a szülőknek, a férjnek járó megbecsülést megtagadja. Ez az egész teremtett világ nagy templom, melyben Isten dicsősége van elhelyezve. Szent áhitattal; szívében az Isten, a Teremtő iránt való nagy tisztelettel kellene ebben a templomban járnunk, mint még a régi pogányok is tették, kik mindenféle Isten nyomait pillantották meg. Azok az áhitat nélküli emberek, kik semmit sem vesznek komolyan a földi életben, vétkeznek a Teremtés és Teremtő ellen. A becsület bibliai fogalma tehát különbözik annak világi fogalmától. A világi becsület az ember csak anyagi megbízhatóságot képvisel, legfeljebb a közösen szabályai ellen nem vét. A bibliai értelemben becsület az ember állandó tiszteletet hordoz magában Isten, Isten földi képviselői, a hatóság, a szülő, a tanító iránt, a nővel, a gyengékkel szemben, sőt az alantas feladatokat végző embertársai iránt. Ha Isten gyermeke nem sokat ad a becsületre, annak nincs is sok köze Istenhez, aki értéket, becsületet helyezett ebbe a világba, mert Ő magát helyezte bele.